

Työ- ja elinkeinoministeriölle

Arenen lausunto valtioneuvoston asetuksiksi Alueiden kehittäminen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikka 2021–2027-kokonaisuutteen liittyen.

VN/9125/2021-TEM-1

Toimeenpanoasetus

Pykäläkohtaiset kommentit

9 § Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman seurantakomitean kokoonpano, sihteeristö ja toimikausi

Ammattikorkeakouluilla tulee olla yhteinen edustus Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman seurantakomiteassa.

11 § Maakunnan yhteistyöryhmän toimikausi ja kokoonpano

Arene esittää, että ammattikorkeakouluille taattaisiin asetuksessa edustus maakuntien yhteistyöryhmissä. Nykymuodossa asetus mahdollistaa ammattikorkeakoulujen ottamisen mukaan maakuntien yhteistyöryhmiin. Ammattikorkeakoululaissa ammattikorkeakoulujen tehtäväksi määritellään työelämää ja aluekehitystä edistävä ja alueen elinkeinorakennetta uudistava soveltava tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta sekä taiteellinen toiminta. Suuressa osassa maakuntia korkeakouluilla on ollut tähän saakka edustus yhteistyöryhmissä ja tämän mahdollisuuden säilyttäminen on tärkeää ja tukee ammattikorkeakoulujen lakisääteisen tehtävän toteuttamista.

Toinen vaihtoehto edustuksen takaamisen sijaa voisi olla Alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta koskevan lakiehdotuksen 19 § 4 momentin mukaisen koulutusta ja TKI-toimintaa käsittelevien jaostojen perustaminen tukemaan yhteistyöryhmien toimintaa. Jaostojen perustaminen ei kuitenkaan saisi olla este ottaa ammattikorkeakouluja mukaan myös varsinaisiin yhteistyöryhmiin.

14 § Maakuntaohjelman sisällön rakenne, valmistelu ja aikataulu

Arene pitää tärkeänä, että ammattikorkeakoulujen ääni kuuluu vahvasti maakuntaohjelmien ja -strategioiden valmistelussa. Maakuntaohjelmien osalta ammattikorkeakoulujen ääni tulee parhaiten kuulluksi ottamalla ne maakuntien yhteistyöryhmiin.

15 § Alueiden kehittämisen keskustelut

Alueiden kehittämisen keskusteluihin osallistuvien tahojen kohdalta todetaan, että "*Keskustelujen asiasisällöistä riippuen voi olla perusteltua, että alueelta keskusteluun osallistuu maakunnan keskuskaupungin, korkeakoulujen ja oppilaitosten, kehitysyhtiöiden tai järjestöjen edustajia.*" Arene

pitää tärkeänä, että ammattikorkeakoulut osallistuvat näihin keskusteluihin vähintään silloin, kun käsittelyssä ovat koulutukseen, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio toimintaan, alueen yritysten kilpailukykyyn vahvistamiseen, osaavan työvoiman tarpeeseen ja kansainvälistymisen haasteisiin liittyvät kysymykset.

Tukikelpoisuusasetus

Arene pitää tukikelpoisuusasetuksessa esitettyä uutta palkkakustannusten yksikkökustannusmallia toimivana. Malli on parannus aikaisempiin käytänteisiin ja yhtenäistää palkkakustannusten laskentamalleja. Uusi malli helpottaa raportointia ja kustannusten ennakoimista. Ohjeistusta tulisi kuitenkin vielä selkeyttää mielellään esimerkkilaskelmien kera, että tulkinta on yksiselitteinen.

Arene pitää erityisen tärkeänä, että uusien asetuksessa määriteltyjen kustannusmallien lisäksi tukipäätöksistä vastaavat välittävät toimielimet koordinoivat toimintaansa siten, että rahoituskäytäntöjen, -tulkintojen ja -päätökset ovat yhdenmukaisia rahoittajasta riippumatta. Yhdenmukaiset käytännöt helpottaisivat hanketoiminnan rahoituksen suunnittelua ja toteutusta hankkeiden toteuttajien näkökulmasta.

Pykäläkohtaiset kommentit

6 § Palkkakustannukset

Arene näkee ongelmallisen pykälässä esitetyn linjauksen, jonka mukaan palkkakustannuksien laskennassa ei huomioida sellaista osa-aikaisesti hankkeessa työskentelevien henkilöiden palkkakustannuksia, joiden työ hankkeelle jää alle 20 % henkilön vuotuisesta työajasta. Ammattikorkeakouluissa esimerkiksi opetushenkilöstö tekee usein lyhyitä jaksoja hankkeissa, jotka eivät täytä asetuksen 4 momentissa säädettyä minimityöaikaosuutta. Näiden henkilöiden palkkakustannusten työntäminen 9 § säädettyyn flat-rate korvauksen piiriin syö kohtuuttomasti hankkeiden yleisiin menoihin kohdennettua budjettia.

Lyhyitä jaksoja hankkeissa tekevät henkilöt edistävät myös usein hankkeiden onnistumista. Oikein valittu työryhmä on enemmän kuin osiensa summa ja osaamista on fiksua käyttää optimoidusti. Se että ammattikorkeakoulut voivat käyttää parhaita osaajiaan lyhyitä jaksoja tarpeen mukaan on myös hankkeen etu.

Arene esittää, että palkkakustannusten korvausmalleissa huomioitaisiin ne henkilöt, jotka tekevät töitä hankkeelle vähintään kaksi viikkoa eli 80 tuntia vuoden aikana. Näin varmistetaan, että korkeakoulut voivat käyttää kattavasti henkilökuntaansa hankkeissa ja siten kattaa osallistumisesta syntyvät kustannukset.

7 § Palkkakustannusten yksikkökustannusmalli

Palkkakustannusten yksikkökustannusmallissa jakajaksi esitetään 1720 tuntia. Esitetty tuntimäärä on kuitenkin liian suuri, jotta se riittäisi kattamaan opetushenkilöstön vapaajaksojen kuluja. Arene esittää, että opetushenkilöstön kohdalla jakajan tulisi olla 1600 tuntia ja että jakajan määrittelyssä sekä muissa palkkakustannusten arvioinnissa huomioidaan myös eri alojen työehtosopimukset.

Pykälässä esitetään, että tuntiperusteisen yksikkökustannusmallin laskennassa käytetään pääasiassa edellisvuoden bruttotyövoimakustannuksia. Edellisvuoden bruttotyövoimakustannusten käytön haasteena on, etteivät palkkatiedot välttämättä vastaa seuraavan vuoden todellisia palkkakustannuksia esimerkiksi palkankorotuksista ja palkattomista poissaoloista johtuen. Tämä tulee huomioida yksikkökustannuksia laskettaessa.

Yksikkökustannuksiin perustuva kustannusmalli lisää paineita ammattikorkeakoulujen sisäiselle raportoinnille. Rahoittajalle raportointi yksinkertaistuu, mutta sisäisessä raportoinnissa joudutaan jatkossa seuraamaan raportoitavien kustannusten ja kirjanpitoon todellisuudessa kertyvien kustannusten määrää. Kokonaisuuden kannalta raportointi tulee todennäköisesti pieneneään.

9 § Prosenttimääräinen korvaus kehittämishankkeen muista kuin palkkakustannuksista

Pykälässä säädettävä muihin kuin palkkakuluihin sovellettava 40 % flat-rate-korvaus suhteessa palkkakuluihin ohjaa tuen saajia toteuttamaan sellaisia hankkeita, joissa hankkeiden kustannusrakenne painottuu vahvasti hankehenkilöstön palkkakuluihin. Vaikka malli yksinkertaistaa kustannusmallia, on malli haasteellinen esimerkiksi paljon konkreettista laboratoriotyötä sisältävien hankkeiden näkökulmasta. Näissä hankkeissa käytetään laajasti laitteistoa ja välineistöä, jonka ylläpitäminen muodostaa kustannuksia paitsi investointien, niin myös huoltokustannusten ja kuluviiden osien uusinnan muodossa. Hankkeissa usein vain pieni joukko asiantuntijoita kykenee käyttämään näitä laitteita, jolloin työpanos pienemmissä hankkeissa voi jäädä myös TKI-henkilöstön osalta alle 6 momentissa määritellyn minimin. Tällöin ollaan helposti tilanteessa, jossa 40 % flat rate ei riitä kattamaan lähellekään hanketoiminnasta muodostuvia kustannuksia, saati jos hankkeisiin haluttaisiin sijoittaa lisäksi myös opettajaresursseja.

Arene esittää pykälää koskevaan muistioon tarkennusta, jolla selkeytettäisiin pykälässä säädettävän korvauksen käyttämisestä. Muistiossa voisi tarkentaa, että korvausta voidaan käyttää palkkakuluihin niissä tilanteissa, joissa palkkakuluja ei voida hankkeelle tehdyn työmäärän vähyyden vuoksi huomioida palkkakustannusmallissa.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Mervi Vidgrén

puheenjohtaja

Petri Lempinen

toiminnanjohtaja